"AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ DÖVLƏT REKLAM AGENTLİYİ" PUBLİK HÜQUQİ ŞƏXSİ

Fərdi Maliyyə Hesabatları və
Müstəqil Auditorun Hesabatı
31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatmış il üzrə

ARGENTUM AUDIT

Argentum Audit LLC

www.argentum.az

"AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ DÖVLƏT REKLAM AGENTLİYİ" PUBLİK HÜQUQİ ŞƏXSİ

MÜNDƏRİCAT

Səhifə

31 DEKABR 2019-CU İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ FƏRDİ MALİYYƏ HESABATLARININ HAZIRLANMASI VƏ TƏSDİQ EDİLMƏSİ İLƏ BAĞLI RƏHBƏRLİYİN MƏSULİYYƏTİNƏ DAİR BƏYANATI 2

MÜSTƏQİL AUDİTORUN HESABATI 3-4

31 DEKABR 2019-CU İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ FƏRDİ MALİYYƏ HESABATLARI:

- Maliyyə vəziyyəti haqqında fərdi hesabat 5
- Mənfəət və ya zərər haqqında fərdi hesabat 6
- Kapitalda dəyişikliklər haqqında fərdi hesabat 7
- Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında fərdi hesabat 8
- Fərdi maliyyə hesabatatları üzrə qeydlər 9-32

FƏRDİ MALİYYƏ HESABATLARININ HAZIRLANMASI VƏ TƏSDİQ EDİLMƏSİ İLƏ BAĞLI RƏHBƏRLİYİN MƏSULİYYƏTİNƏ DAİR BƏYANATı
31 DEKABR 2019-CU İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ

Bu bəyanat "Azərbaycan Respublikasının Dövlət Reklam Agentliyi" Publik Hüquqi Şəxsin (bundan sonra "Agentlik") fərdi maliyyə hesabatları ilə bağlı Agentliyin rəhbərliyinin və müstəqil auditorların göstərilən məsuliyyətlərini fərqləndirmək məqsədi ilə hazırlanmışdır.

Rəhbərlik, 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatmış il üzrə Agentliyin maliyyə vəziyyətini, əməliyyat nəticələrini, kapitalda dəyişiklikləri və pul vəsaitlərinin hərəkətini əks etdirən Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun fərdi maliyyə hesabatlarının düzgün hazırlanması üçün məsuliyyət daşıyır.

Fərdi maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı rəhbərlik aşağıdakılara cavabdehdir :

- Uyğun mühasibat prinsiplərinin seçilməsi və mütəmadi olaraq tətbiq edilməsi;
- Məntiqli və məqsədəuyğun təxminlərin və qərarların qəbul edilməsi;
- Fərdi maliyyə hesabatlarının MHBS-na uyğunluğunun bəyan edilməsi və əgər bu standartlardan əhəmiyyətli kənarlaşmalar varsa, bu halların fərdi maliyyə hesabatlarında açıqlanması və izah edilməsi; və
- Əgər yaxın gələcəkdə Agentlik işini normal şərtlər altında davam etdirəcəksə, hesabat tarixinə fərdi maliyyə hesabatlarının davamlılıq prinsipi əsasında hazırlaması.

Rəhbərlik, həmçinin aşağıdakılara görə məsuldur:

- Agentlik daxilində səmərəli və keyfiyyətli daxili nəzarət sisteminin işlənib hazırlanması, qurulması və möhkəmləndirilməsi;
- Agentliyin fərdi maliyyə hesabatlarının MHBS-na uyğun olaraq düzgün hazırlanması və Agentliyin maliyyə vəziyyətini istənilən zaman düzgün əks etdirən mühasibat sisteminin təşkil edilməsi;
- Yerli mühasibat sisteminin qanunvericilik və Azərbaycan Respublikasının mühasibat standartlarına uyğun olaraq təşkil edilməsi;
- Mümkün imkanlardan istifadə edərək Agentliyin aktivlərinin qorunmasının təşkil olunması; və
- Saxtakarlıq, yanlışlıq və digər qanunauyğunsuzluq hallarının müəyyən edilməsi və qarşısının alınması.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə başa çatmış il üzrə fərdi maliyyə hesabatları 21 Oktyabr 2020-ci il tarixində Agentliyin rəhbərliyi tərəfindən təsdiq edilmişdir.

Rəhbərlik adından:

Aydın İbadov
İdarə Heyətinin sədri

21 Oktyabr 2020-ci il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

Aydın Bəşirov
Aparatın rəhbəri

21 Oktyabr 2020-ci il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

ARGENTUM AUDIT

Argentum Audit LLC

Mehdi Mehdizade 27
Baku, AZ1025, Azerbaijan

Tel: +994 (12) 409 67 87
www.argentum.az

MÜSTƏQİL AUDİTORUN HESABATI

"Azərbaycan Respublikasının Dövlət Reklam Agentliyi" Publik Hüquqi Şəxsin Təsisçisinə və Rəhbərliyinə:

Rəy

Biz "Azərbaycan Respublikasının Dövlət Reklam Agentliyi" Publik Hüquqi Şəxsin ("Agentlik") 31 dekabr 2019-cu il tarixinə təqdim edilən maliyyə vəziyyəti haqqında fərdi hesabatdan, həmin tarixdə başa çatan il üzrə mənfəət və ya zərər haqqında fərdi hesabatdan, kapitalda dəyişikliklər və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında fərdi hesabatlardan, habelə mühüm mühasibat uçotu prinsipləri və digər izahedici qeydlərin icmalından ibarət olan fərdi maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Bizim rəyimizcə, əlavə edilən fərdi maliyyə hesabatları bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından Agentliyin 31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (bundan sonra "MHBS") uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

Rəy üçün əsas

Biz auditi Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparmışıq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyətimiz hesabatımızın "Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti" bölməsində əks olunur. Biz Mühasiblərin Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının dərc etdiyi Peşəkar Mühasiblərin Etika Məcəlləsinə uyğun olaraq Agentlikdən asılı olmadan müstəqil şəkildə fəaliyyət göstəririk. Biz Etika Məcəlləsinə uyğun olaraq, etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasibdir.

Fərdi maliyyə hesabatlarına görə rəhbərliyin və korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərin məsuliyyəti

Rəhbərlik hazırkı fərdi maliyyə hesabatlarının MHBS-na uyğun olaraq hazırlanmasına və düzgün təqdim edilməsi, eləcə də saxtakarlıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, əhəmiyyətli təhriflər olmayan maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin zəruri hesab etdiyi daxili nəzarət sisteminə görə məsuliyyət daşıyır.

Fərdi maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı rəhbərlik Agentliyi ləğv etmək və ya fəaliyyətini dayandırmaq niyyətində olmadığı yaxud bunu etməkdən başqa münasib alternativ olmadığı halda, Agentliyin fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, müvafiq hallarda fəaliyyətin fasiləsizliyinə dair məlumatların açıqlanmasına və fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipinin istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslər Agentliyin fərdi maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Fərdi maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz bütövlükdə fərdi maliyyə hesabatlarında saxtakarlıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olub-olmadığına dair kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimizin daxil olduğu auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək səviyyəsidir, lakin Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun olaraq auditin aparılması zamanı mövcud olan bütün əhəmiyyətli təhriflərin həmişə aşkar olunacağına zəmanət vermir. Təhriflər saxtakarlıq və ya səhv nəticəsində yarana bilər və fərdi və ya məcmu olaraq istifadəçilərin fərdi maliyyə hesabatları əsasında qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmək ehtimalı olduğu halda əhəmiyyətli hesab edilir.

ARGENTUM AUDIT

Argentum Audit LLC

Mehdi Mehdizade 27
Baku, AZ1025, Azerbaijan

Tel: +994 (12) 409 67 87
www.argentum.az

Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparılan auditin bir hissəsi olaraq, biz audit zamanı peşəkar mühakimə tətbiq edirik və peşəkar skeptisizm nümayiş etdiririk. Biz həmçinin:

- Fərdi maliyyə hesabatlarında saxtakarlıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması riskini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə qarşı audit prosedurlarını hazırlayır və həyata keçirir və rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasib audit sübutlarını əldə edirik. Saxtakarlıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər naticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən daha yüksəkdir, çünki saxtakarlığa gizli sövdələşmə, fırıldaqçılıq, məlumatların bilərəkdən göstərilməməsi, yanlış təqdimat va ya daxili nəzarət sistemində sui-istifadə halları daxil ola bilər.
- Agentliyin daxili nəzarət sisteminin effektivliyinə dair rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə uyğun audit prosedurlarını işləyib hazırlamaq üçün daxili nəzarət sistemi üzrə məlumat əldə edirik.
- Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilən uçot siyasətlərinin uyğunluğunu, habelə uçot təxminləri və müvafiq açıqlamaların münasibliyini qiymətləndiririk.
- Fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipinin rəhbərlik tərəfindən istifadə edilməsinin uyğunluğuna və əldə edilən audit sübutları əsasında Agentliyin fasiləsiz fəaliyyət göstərmək imkanını ciddi şübhə altına qoya bilən hadisə və şəraitlə bağlı əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olub-olmadığına dair qənaətə gəlirik. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətinə gəldikdə, auditor rəyimizdə fərdi maliyyə hesabatlarındakı müvafiq məlumatların açıqlanmasına diqqət yetirməli və ya belə məlumatların açıqlanması yetərli olmadıqda, rəyimizdə dəyişiklik etməliyik. Nəticələrimiz auditor hesabatımızın tarixinədək əldə edilən audit sübutlarına əsaslanmalıdır. Lakin sonrakı hadisələr və şəraitlər Agentliyin fasiləsiz fəaliyyətini dayandırmasına səbəb ola bilər.
- Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla, fərdi maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatını, strukturunu və məzmununu, habelə əsas əməliyyatların və hadisələrin fərdi maliyyə hesabatlarında düzgün təqdim edilib-edilmədiyini qiymətləndiririk.

Biz korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərə digər məsələlərlə yanaşı, planlaşdırılan audit prosedurlarının həcmi və müddəti, habelə əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarət sistemində aşkar etdiyimiz əhəmiyyətli çatışmazlıqlar barədə məlumat veririk.

Argentum Audit MMC adından

Elturan Ahmadbayli
Direktor

21 Oktyabr 2020-ci il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

"AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ DÖVLƏT REKLAM AGENTLİYİ" PUBLİK HÜQUQİ ŞƏXSİ

MALİYYƏ VƏZİYYƏTİ HAQQINDA FƏRDİ HESABAT
31 DEKABR 2019-CU İL TARİXİNƏ
(Azərbaycan Manatı ilə)

	Qeyd	31 Dekabr 2019	31 Dekabr 2018
AKTİVLƏR			
CARİ AKTİVLƏR			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	6	273,897	646,855
Ticarət və digər debitor borcları	7, 15	60,283	63,767
Cəmi cari aktivlər		**334,180**	**710,622**
UZUNMÜDDƏTLİ AKTİVLƏR			
Əmlak və avadanlıqlar	8	1,457,722	1,038,299
Qeyri-maddi aktivlər	9	637,037	380,387
Əlaqəli tərəflərə verilmiş avanslar	15	2,502,998	1,816,147
Törəmə müəssisələrə investisiyalar		2,000	2,000
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		**4,599,757**	**3,236,833**
CƏMİ AKTİVLƏR		**4,933,937**	**3,947,455**
ÖHDƏLİKLƏR VƏ KAPİTAL			
CARİ ÖHDƏLİKLƏR			
Ticarət və digər kreditor borcları		11,621	26,323
Cari mənfəət vergisi öhdəliyi		-	310,915
Digər vergi öhdəlikləri		4,935	34,905
Cəmi cari öhdəliklər		**16,556**	**372,143**
UZUNMÜDDƏTLİ ÖHDƏLİKLƏR			
Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəliyi	12	-	10,741
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər		**-**	**10,741**
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR		**16,556**	**382,884**
KAPİTAL			
Nizamnamə fondu	10	10,000	10,000
Ehtiyat kapitalı	10	1,299,231	1,099,231
Bölüşdürülməmiş mənfəət		3,608,150	2,455,340
Cəmi kapital		**4,917,381**	**3,564,571**
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR VƏ KAPİTAL		**4,933,937**	**3,947,455**

Rəhbərlik adından:

Aydın İbadov
İdarə Heyətinin sədri

21 Oktyabr 2020-ci il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

Aydın Bəşirov
Aparatın rəhbəri

21 Oktyabr 2020-ci il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

9-32-ci səhifələrdə verilmiş qeydlər fərdi maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsini təşkil edir.

"AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ DÖVLƏT REKLAM AGENTLİYİ" PUBLİK HÜQUQİ ŞƏXSİ

KAPİTALDA DƏYİŞİKLİKLƏR HAQQINDA FƏRDİ HESABAT
31 DEKABR 2019-CU İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ
(Azərbaycan Manatı ilə)

	Qeyd	2019	2018
Reklam yayım haqqlarından gəlir	15	6,819,585	5,568,031
Digər gəlir	15	408,359	312,549
Cəmi gəlirlər		**7,227,944**	**5,880,580**
İnsan resursları üzrə xərclər	11	(4,329,926)	(2,359,944)
Əsas vəsaitlər və qeyri-maddi aktivlərin amortizasiya xərcləri	8, 9	(411,191)	(173,476)
İcarə xərcləri		(407,506)	(217,704)
Ezamiyyə xərcləri		(201,846)	(124,629)
İstifadə edilmiş mal-material ehtiyatları		(161,480)	(123,004)
Təmir və saxlanma xərcləri		(103,694)	(350,731)
Digər xərclər		(470,232)	(313,664)
Cəmi xərclər		**(6,085,875)**	**(3,663,152)**
VERGİDƏN ƏVVƏL MƏNFƏƏT		**1,142,069**	**2,217,428**
Mənfəət vergisi krediti/(xərci)	12	10,741	(528,956)
İL ÜZRƏ XALİS MƏNFƏƏT		**1,152,810**	**1,688,472**

Rəhbərlik adından:

Aydın İbadov
İdarə Heyətinin sədri

21 Oktyabr 2020-ci il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

Aydın Başirov
Aparatın rəhbəri

21 Oktyabr 2020-ci il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

9-32-ci səhifələrdə verilmiş qeydlər fərdi maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsini təşkil edir.

"AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ DÖVLƏT REKLAM AGENTLİYİ" PUBLİK HÜQUQİ ŞƏXSİ

KAPİTALDA DƏYİŞİKLİKLƏR HAQQINDA FƏRDİ HESABAT
31 DEKABR 2019-CU İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ

(Azərbaycan Manatı ilə)

	Qeyd	Nizamnamə fondu	Ehtiyat kapitalı	Bölüşdürülməmiş mənfəət	Cəmi kapital
1 yanvar 2018		**10,000**	**1,000,000**	**766,868**	**1,776,868**
Əsas vəsaitlərin transferi hesabına ehtiyat kapitalına əlavələr	10	-	99,231	-	99,231
İl üzrə xalis mənfəət		-	-	1,688,472	1,688,472
31 dekabr 2018		**10,000**	**1,099,231**	**2,455,340**	**3,564,571**
Dövlət büdcəsindən ayırmalar hesabına ehtiyat kapitalına əlavələr	10	-	200,000	-	200,000
İl üzrə xalis mənfəət		-	-	1,152,810	1,152,810
31 dekabr 2019		**10,000**	**1,299,231**	**3,608,150**	**4,917,381**

Rəhbərlik adından:

Aydın İbadov
İdarə Heyətinin sədri

21 Oktyabr 2020-ci il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

Aydın Başirov
Aparatın rəhbəri

21 Oktyabr 2020-ci il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

9-32-ci səhifələrdə verilmiş qeydlər fərdi maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsini təşkil edir.

"AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ DÖVLƏT REKLAM AGENTLİYİ" PUBLIK HÜQUQİ ŞƏXSİ

PUL VƏSAITLƏRININ HƏRƏKƏTI HAQQINDA FƏRDİ HESABAT
31 DEKABR 2019-CU İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ

(Azərbaycan Manatı ilə)

	Qeyd	2019	2018
ƏMƏLİYYAT FƏALİYYƏTİ ÜZRƏ PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ:			
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət		1,142,069	2,217,428
Düzəlişlər:			
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası	8, 9	411,191	173,476
Dövriyyə kapitalında dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti		**1,553,260**	**2,390,904**
Ticarət və digər debitor borclarda dəyişiklik		3,484	(45,435)
Ticarət və digər kreditor borclarda dəyişiklik		(14,702)	26,323
Digər vergi öhdəliklərində dəyişiklik		(29,970)	34,905
Mənfəət vergisindən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti		**1,512,072**	**2,406,697**
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(310,915)	(207,300)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə daxil olan xalis pul vəsaitləri		**1,201,157**	**2,199,397**
İNVESTİSİYA FƏALİYYƏTİ ÜZRƏ PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ:			
Əmlak və avadanlıqların alınması		(609,033)	(1,107,584)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması		(278,231)	(381,110)
Əlaqəli tərəflərə verilmiş avanslarda xalis dəyişiklik		(686,851)	(1,816,147)
Törəmə müəssisələrə investisiyaların ödənilməsi		-	(2,000)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə istifadə edilən xalis pul vəsaitləri		**(1,574,115)**	**(3,306,841)**
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərində xalis azalma		**(372,958)**	**(1,107,444)**
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri		**646,855**	**1,754,299**
İlin sonuna pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	6	**273,897**	**646,855**

Rəhbərlik adından:

Aydın İbadov
İdarə Heyətinin sədri

21 Oktyabr 2020-ci il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

Aydın Başirov
Aparatın rəhbəri

21 Oktyabr 2020-ci il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

9-32-ci səhifələrdə verilmiş qeydlər fərdi maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsini təşkil edir.

1. GİRİŞ

"Azərbaycan Respublikasının Dövlət Reklam Agentliyi" Publik Hüquqi Şəxsi ("Agentlik") Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 31 iyul 2017-ci il tarixli 1566 nömrəli Fərmanı ilə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq publik hüquqi şəxs formasında yaradılmış və 04 avqust 2017-ci il tarixində Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyi yanında Milli Gəlirlər Departamentinin Hüquqi şəxslərin dövlər qeydiyyatı idarəsində 1702211061 nömrəli VÖEN ilə dövlət qeydiyyatından keçmişdir.

Agentlik tamamilə Azərbaycan Respublikasına ("Dövlət") məxsusdur və 31 dekabr 2019-cu və 2018-ci il tarixlərinə Agentliyə yekun nəzarəti Dövlət həyata keçirir.

Əsas fəaliyyət istiqamətləri

Agentliyin fəaliyyətinin əsas məqsədi açıq məkanda reklam daşıyıcılarının yerləşdirilməsi, reklam daşıyıcılarında yerləşdirilən reklamların istehsalı (hazırlanması) və yayımlanması sahəsində vahid tənzimləmənin və nəzarətin həyata keçirilməsini təmin etməkdir.

Agentliyin hüquqi və fəaliyyət göstərdiyi ünvanı

Agentliyin hüquqi ünvanı:
Nizami küçəsi, ev 96E, Səbail rayonu, Bakı şəhəri, AZ1010, Azərbaycan

Agentliyin fəaliyyət göstərdiyi ünvanı:
Dalğa Plaza, 7-ci mərtəbə, Neftçilər prospekti 24, Bakı şəhəri, AZ1095, Azərbaycan

2. ƏSAS MÜHASİBAT PRİNSİPLƏRİ

Hesabatların uyğunluğunun bəyanatı

Agentliyin hazırkı fərdi maliyyə hesabatları Beynəlxalq Mühasibat Standartları Şurası tərəfindən dərc edilmiş Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları ("MHBS") və Beynəlxalq Maliyyə Standartlarına Şərhlər Komitəsi ("MHBSŞK") tərəfindən dərc edilmiş şərhlər əsasında hazırlanmışdır.

Cari və uzunmüddətli təsnifat

Agentlik maliyyə vəziyyəti haqqında fərdi hesabatda aktiv və öhdəlikləri cari/uzunmüddətli təsnifat əsasında təqdim edir. Aktiv aşağıdakı hallarda cari aktiv kimi təsnif edilir:
- normal əməliyyat dövründə satılması gözlənilir və ya satılması və ya istifadəsi planlaşdırılır;
- əsasən ticarət məqsədləri üçün saxlanılır;
- hesabat tarixindən on iki ay sonra reallaşdırılması gözlənilir; və ya
- hesabat tarixindən sonra ən azı on iki ay ərzində öhdəliyi ödəmək üçün mübadiləsi və ya istifadəsi məhdudlaşdırıldığı hallar istisna olmaqla pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentidir.

Bütün digər aktivlər uzunmüddətli aktivlər kimi təsnif edilir.

Öhdəlik aşağıdakı hallarda cari öhdəlik kimi təsnif edilir:
- normal əməliyyat dövründə ödənilməsi gözlənilir;
- əsasən ticarət məqsədləri üçün saxlanılır;
- hesabat tarixindən sonra on iki ay ərzində ödənilməlidir; və ya

- hesabat tarixindən sonra ən azından on iki ay ərzində öhdəliyin ödənilməsini təxirə salmaq üçün şərtsiz hüquq yoxdur.

Agentlik bütün digər öhdəlikləri uzunmüddətli öhdəliklər kimi təsnif edir.

Fasiləsizlik prinsipi

Bu fərdi maliyyə hesabatları Agentliyin yaxın gələcəkdə fəaliyyətini normal şərtlər altında davam etdirəcəyi ehtimalı nəzərə alınaraq hazırlanmışdır.

Rəhbərlik hesab edir ki, Agentliyin yaxın gələcəkdə ləğv olunmasına, fəaliyyətini dayandırmağa və ya Azərbaycan Respublikasının qanunları və ya normativ aktları əsasında kreditorlara qarşı müdafiə axtarışına istək və ya ehtiyac olmadan fəaliyyətini davam etdirəcək. Buna görə, aktivlər və öhdəliklər adi fəaliyyətin gedişində Agentliyin aktivləri reallaşdırmaq və öhdəlikləri yerinə yetirmək qabiliyyətinə malik olduğu fərziyyəsi ilə hesabatlarda əks etdirilmişdir.

Davamlılıq prinsipi təxminlərinin rəhbərlik tərəfindən dəyərləndirilməsi zamanı naməlum olan gələcək hadisələr və ya şərtlər üzrə müəyyən təxminlərin edilməsi vacibdir.

Təqdimatın digər əsasları

Bu fərdi maliyyə hesabatları Agentliyin funksional valyutası olan Azərbaycan manatı ("AZN") ilə təqdim edilmişdir. Bu fərdi maliyyə hesabatları, tarixi dəyər prinsiplərinə əsasən hazırlanmışdır.

Agentliyin mühasibat sistemini Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun şəkildə təşkil edir. Bu fərdi maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən yerli mühasibat prinsiplərinə uyğun tərtib edilmiş mühasibat sistemindən istifadə edilmiş və hesabatlara MHBS-na uyğunlaşdırılmaq məqsədilə düzəlişlər edilmişdir. Bu düzəlişlərə əməliyyatların iqtisadi mahiyyətini əks etdirmək üçün müəyyən təsnifləşdirilmələr, həmçinin müəyyən aktiv və öhdəliklərin, eləcə də gəlir və xərclərin fərdi maliyyə hesabatlarındakı maddələrə uyğunlaşdırılması məqsədilə edilən yenidən təsnifləndirilmələr aiddir.

Əsas mühasibat prinsipləri üzrə xülasə aşağıda təqdim edilir:

Maliyyə alətləri – əsas qiymətləndirmə üsulları

Təsnifat formalarından asılı olaraq maliyyə alətləri ədalətli dəyərdə və ya amortizasiya olunmuş dəyərdə qeydə alınır. Həmin qiymətləndirmə üsulları aşağıda əks etdirilir.

Ədalətli dəyər ölçmə tarixində bazar iştirakçıları arasında aparılan müntəzəm əməliyyatlar zamanı aktivin satılmasından alına bilən və ya öhdəliyin köçürülməsinə görə ödənilə bilən məbləğdir. Ədalətli dəyər ölçülərkən aktivin satılması və ya öhdəliyin köçürülməsi əməliyyatının aşağıdakı yerlərdən birində aparılması ehtimal edilir:
- aktivin və ya öhdəliyin əsas bazarı; və ya
- əsas bazar olmayanda, aktivin və ya öhdəliyin ən əlverişli bazarı.

Agentliyin əsas və ya ən əlverişli bazara çıxışı olmalıdır. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri bazar iştirakçıları aktivi və ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçülür və ehtimal edilir ki, bazar iştirakçıları bu zaman öz hərəkətlərində ən yaxşı iqtisadi mənafelərini güdürlər.

Qeyri-maliyyə aktivinin ədalətli dəyəri ölçülərkən bazar iştirakçısının, aktivi maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə etməklə və ya həmin aktivi maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə edəcək digər bazar iştirakçısına satmaqla, iqtisadi fayda əldə etmək qabiliyyəti nəzərə alınır.

Agentlik mövcud şəraitdə münasib olan və ədalətli dəyəri ölçmək üçün kifayət qədər məlumatları olan, müvafiq bazar məlumatlarını maksimal istifadə edən və müşahidə edilməyən məlumatların istifadəsini minimuma endirən qiymətləndirmə üsullarını istifadə edir.

Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyəri ölçülən və ya təqdim edilən bütün aktivlər və öhdəliklər ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında ədalətli dəyər iyerarxiyasının daxilində aşağıda təsvir olunan kateqoriyalara bölünür:

– Səviyyə 1 - Oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda kvotasiya edilmiş (təshih edilməmiş) qiymətləri mövcud olanlar.
– Səviyyə 2 - Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları birbaşa və ya dolayısı ilə müşahidə edilən qiymətləndirmə üsulları.
– Səviyyə 3 - Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları müşahidə edilməyən qiymətləndirmə üsulları.

Maliyyə hesabatlarında dövri şəkildə tanınan aktivlər və öhdəliklər üçün Agentlik hər hesabat dövrünün sonunda kateqoriyalara bölməni yenidən qiymətləndirərək iyerarxiyanın daxilində Səviyyələr arasında köçürmələrin baş verib-vermədiyini müəyyən edir (ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında).

İlkin dəyər alış tarixinə aktivi almaq üçün ödənilmiş pul vəsaitləri və ya pul vəsaitləri ekvivalentlərinin məbləğini və yaxud verilmiş digər resursların ədalətli dəyərini əks etdirir və əməliyyat xərclərini ehtiva edir. İlkin dəyərlə qiymətləndirmə yalnız bazar qiymətləri olmayan və ədalətli dəyəri etibarlı şəkildə ölçülə bilməyən pay alətlərindəki investisiyalara tətbiq edilir.

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə bağlıdır. Əlavə xərclər əməliyyatın həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalarına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri əməliyyat xərclərinə daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş maya dəyəri əsas məbləğin qaytarılmasını çıxmaqla, lakin hesablanmış faizləri daxil etməklə, maliyyə aktivləri üçün isə gözlənilən kredit zərərləri (GKZ) üçün ehtiyatı çıxmaqla aktivlərin ilkin dəyərini əks etdirir. Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya olunmuş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilmir və fərdi maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda müvafiq maddələrin balans dəyərinə daxil edilir.

Effektiv faiz metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində bölüşdürülməsi metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi, təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini və ya daxilolmaları (kreditlər üzrə gələcək zərərlər xaric olmaqla) maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin xalis balans dəyərinə diskontlaşdıran dəqiq dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişkən faiz dərəcəsi üzrə kredit spredini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişkən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişkən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilən faiz dərəcəsidir. Bu cür mükafatlar və ya

diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərinin hesablanmasına müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir. İlkin tanınma zamanı alınmış və ya yaranmış kredit üzrə dəyərsizləşmiş aktivlər üçün effektiv faiz dərəcəsi kredit riski nəzərə alınaraq uyğunlaşdırılır, yəni müqavilə üzrə ödənişlər deyil, ilkin tanınmada gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsasən hesablanır.

Maliyyə aktivləri

İlkin tanınma və ölçmə

Maliyyə aktivləri ilkin tanınmada sonradan amortizasiya hesablanmış dəyərlə, digər ümumi gəlir (DÜG) vasitəsilə ədalətli dəyərlə tanınan aktivlər və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilən alətlər kimi təsnifləşdirilir.

İlkin tanınmada maliyyə aktivlərinin təsnifatı maliyyə aktivləri üzrə müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş pul vəsaitlərinin hərəkətinin xüsusiyyətlərindən və Agentliyin bunları idarə etmək üçün seçdiyi biznes modeldən asılıdır. Əhəmiyyətli maliyyələşdirmə komponentinin daxil olmadığı və ya Agentliyin praktik vasitənin tətbiq etdiyi ticarət debitor borcları istisna olmaqla Agentlik ilk öncə maliyyə aktivlərini ədalətli dəyərlə ölçür və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilən alətlər kimi tanınan aktivlər üçün əməliyyat xərclərini əlavə edir. Əhəmiyyətli maliyyələşdirmə komponentinin daxil olmadığı və ya Agentliyin praktik vasitənin tətbiq etdiyi ticarət debitor borcları 15 saylı MHBS əsasında müəyyənləşdirilən əməliyyat qiyməti ilə ölçülür.

Maliyyə aktivinin amortizasiya dəyəri ilə və ya DÜG vasitəsilə ədalətli dəyərlə təsnifləşdirilməsi və ölçülməsi üçün qalan əsas məbləğ üzrə yalnız əsas məbləğin və faizlərin ödənilməsini ("YƏMFÖ") təşkil edən pul vəsaitlərinin hərəkəti yaradılmalıdır. Bu qiymətləndirməyə "YƏMFÖ testi" deyilir və bu, hər bir alət üzrə ayrıca aparılır.

Agentliyin maliyyə aktivlərini idarə etmək üçün seçdiyi biznes modeli, onun pul vəsaitlərinin hərəkətini yaratmaq məqsədilə maliyyə aktivlərinin idarəedilməsi metodunu təsvir edir. Başqa sözlə, Agentliyin biznes modeli pul vəsaitlərinin hərəkətinin müqavilədən, maliyyə aktivlərinin satışından və ya onların hər ikisindən yaranacağını müəyyən edir.

Qanunvericiliklə və ya bazar razılaşmaları ilə ümumi şəkildə müəyyən edilmiş müddət ərzində aktivlərin çatdırılmasını tələb edən maliyyə aktivlərinin alınması və ya satılması əməliyyatları alqı-satqı tarixində, yəni Agentlik aktivi almaq və ya satmaq öhdəliyini üzərinə götürdüyü tarixdə tanınır.

Sonrakı ölçülmə

Sonrakı ölçülmə məqsədilə maliyyə aktivləri 4 kateqoriyaya təsnifləşdirilir:

- amortizasiya olunmuş dəyərlə maliyyə aktivləri (borc alətləri);
- Məcmu gəlirləri və zərərləri yenidən bölüşdürməklə DÜG vasitəsilə ədalətli dəyərlə maliyyə aktivləri (borc alətləri);
- Uçotdan çıxarılanda məcmu gəlirləri və zərərləri yenidən bölüşdürmədən DÜG vasitəsilə ədalətli dəyərlə maliyyə aktivləri (kapital alətləri);
- Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilən maliyyə aktivləri.

Amortizasiya olunmuş dəyərlə maliyyə aktivləri (borc alətləri)

Bu kateqoriya Agentliyə daha uyğundur. Aşağıdakı hər iki şərt yerinə yetirilərsə, Agentlik maliyyə aktivini amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçməlidir:

- Maliyyə aktivi biznes modeli çərçivəsində və onlarla bağlı müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq məqsədilə saxlanılır; və
- Maliyyə aktivi üzrə müqavilə şərtləri müəyyən olunmuş tarixlərdə qalan əsas məbləğ üzrə əsas vəsaitlərdən və faizdən ibarət olan pul vəsaitlərinin yaranmasına səbəb olur.

Amortizasiya olunmuş dəyərlə maliyyə aktivləri sonradan Effektiv Faiz Dərəcəsi (EFD) metodundan istifadə etməklə ölçülür və dəyərsizləşmə hesablanır. Gəlir və zərərlər mənfəət və ya zərərdə aktiv uçotdan çıxarılanda, dəyişiklik ediləndə və ya dəyərsizləşəndə tanınır.

Agentliyin amortizasiya hesablanmış dəyərlə maliyyə aktivlərinə ticarət debitor borcları daxildir.

Aşağıdakı hər iki şərt yerinə yetirilərsə, Agentlik borc alətlərini DÜG ilə ədalətli dəyərlə ölçməlidir:

- Maliyyə aktivi biznes modeli çərçivəsində və onlarla bağlı həm müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq, həm də satılmaq məqsədilə saxlanılır; və
- Maliyyə aktivi üzrə müqavilə şərtləri müəyyən olunmuş tarixlərdə qalan əsas məbləğ üzrə əsas vəsaitlərdən və faizdən ibarət olan pul vəsaitlərinin yaranmasına səbəb olur.

DÜG ilə ədalətli dəyərlə borc alətləri üçün faiz gəliri, xarici valyutanın yenidən qiymətləndirilməsi və dəyərsizləşmə zərərləri və ya qaytarmalar mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınır və amortizasiya hesablanmış dəyərlə maliyyə aktivləri ilə eyni qaydada hesablanır. Ədalətli dəyərdə qalan dəyişikliklər DÜG ilə tanınır. Uçotdan çıxarılanda DÜG-də tanınmış məcmu ədalətli dəyərdə dəyişiklik mənfəət və ya zərərə yenidən bölüşdürülür.

Agentliyin DÜG ilə ədalətli dəyərlə borc alətləri mövcud deyil.

DÜG ilə ədalətli dəyərlə maliyyə aktivləri (kapital alətləri)

İlkin tanınmada Agentlik 32 saylı *"Maliyyə alətləri: Təqdimatı"* adlı MUBS əsasında kapital tərifinə uyğun olan bəzi kapital investisiyalarını ticarət üçün saxlanılan alətlər kimi deyil, kapital alətləri kimi təsnif etmək üçün yekun seçim edə bilər. Belə təsnifat alətlər üzrə fərdi şəkildə müəyyən edilir.

Bu kapital alətləri üzrə gəlir və zərərlər heç zaman mənfəət və ya zərərə aid edilmir. Ödəmə hüququ müəyyən ediləndə, dividendlər mənfəət və ya zərərdə digər gəlir kimi tanınır. Lakin Agentlik alətin dəyərinin bir hissəsinin qaytarılması olan belə daxilolmalardan faydalanırsa, belə gəlirlər DÜG-də tanınır. DÜG vasitəsilə ədalətli dəyərlə kapital alətləri üzrə dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsi aparılmır.

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri

Agentliyin saxladığı ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivlərinə ticarət üçün saxlanılan maliyyə aktivləri, ilkin tanınmada ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri və ya ədalətli dəyərlə ölçülməsi mütləq olan aktivlər daxildir. Yaxın zamanda satış və ya yenidən alış məqsədi ilə əldə olunarsa, maliyyə aktivləri ticarət üçün saxlanılan aktivlər kimi təsnif olunur. Effektiv hecinq alətləri kimi təyin olunmayan törəmə alətlər, o cümlədən ayrılmış əlaqədar törəmə alətlər də satış üçün saxlanılan aktivlər kimi təsnif olunur. Yalnız əsas məbləğ

və faizlərin ödənilməsini təşkil etməyən pul vəsaitlərinin hərəkətini yaradan maliyyə aktivləri, biznes modeldən asılı olmayaraq, mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərlə təsnifləşdirilir. Borc alətlərinin amortizasiya hesablanmış dəyərlə və ya DÜG vasitəsilə ədalətli dəyərlə təsnifləşdirilməsi üçün yuxarıda təsvir edilən meyarlara baxmayaraq borc alətləri, bununla uçot uyğunsuzluğu aradan qaldırılar və ya əhəmiyyətli dərəcədə azaldılarsa, ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri kimi təyin edilə bilər.

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ədalətli dəyərlə tanınır, ədalətli dəyərdə xalis dəyişikliklər isə mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınır.

Hibrid müqavilənin tərkib hissəsi olan, maliyyə öhdəliyini və ya qeyri-maliyyə əsas müqaviləni ehtiva etdirən asılı törəmə alət, aşağıdakı hallarda əsas müqavilədən ayrılır və ayrıca alət kimi uçota alınır: iqtisadi xüsusiyyətlər və risklər əsas müqavilə ilə sıx əlaqəli deyildir, asılı törəmə alətlə eyni şərtləri olan ayrıca alət törəmə alət anlayışına uyğundur və hibrid müqavilə ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilməyən alət kimi ölçülmür. Asılı törəmə alətlər ədalətli dəyərlə ölçülür, ədalətli dəyərdə dəyişikliklər mənfəət və ya zərərdə tanınır. Müqavilə əsasında tələb olunacaq pul vəsaitlərinin hərəkətini əhəmiyyətli dərəcədə dəyişən müqavilənin şərtlərində dəyişiklik olanda və ya maliyyə aktivi ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilən aktivlər kateqoriyasından xaric yenidən təsnifləşdiriləndə yenidən qiymətləndirmə aparılır.

Maliyyə aktivinə dair əsas müqaviləni ehtiva etdirən hibrid müqavilə daxilində asılı törəmə alət ayrıca uçota alınmır. Maliyyə aktivi, asılı törəmə alətlə birlikdə, tam şəkildə ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilən maliyyə aktivi kimi təsnifləşdirilməlidir.

Uçotdan çıxarma

Maliyyə aktivi (və ya müvafiq hallarda maliyyə aktivinin bir hissəsi və ya analoji maliyyə aktivləri qrupunun bir hissəsi) aşağıdakı hallarda uçotdan (yəni Agentliyin fərdi maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatından) çıxarılır:

- Aktivdən pul vəsaitlərini əldə etmək hüquqlarının müddəti başa çatmışdır;
- Agentlik özünün aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüquqlarını üçüncü tərəfə köçürmüş və ya üzərinə aktivdən pul vəsaitlərini "tranzit" razılaşması əsasında tam məbləğdə və çox yubanmadan ödəmək öhdəliyini götürmüşdür; və ya Agentlik: (a) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmüş; (b) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini nə köçürmüş, nə də özündə saxlamış, lakin aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürmüşdür.

Agentlik aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüququnu köçürdükdə və ya "tranzit" razılaşmasına qoşulduqda, mülkiyyət hüququ ilə bağlı risk və faydaları saxlayıb-saxlamadığını və nə dərəcədə saxladığını qiymətləndirir. Agentlik nə aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmüş, nə də özündə saxlamışdırsa, nə də aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürmüşdürsə, aktiv Agentliyin həmin aktivdə davam edən iştirakı həddində əks etdirilir. Bu halda Agentlik əlaqəli öhdəliyi də tanıyır. Köçürülmüş aktiv və əlaqəli öhdəlik Agentliyin saxladığı hüquq və öhdəlikləri əks etdirən əsaslarla ölçülür.

Aktivdə iştirakın köçürülmüş aktiv üzrə zəmanət formasında davam etməsi aktivin ilkin balans dəyəri və Agentlikdən tələb oluna biləcək maksimal ödəniş məbləğindən daha az olanı ilə ölçülür.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Agentlik ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunmayan bütün borc alətləri üçün gözlənilən kredit zərərləri (GKZ) üçün ehtiyatı tanıyır. GKZ müqaviləyə uyğun olaraq ödəniləcək müqavilədə nəzərdə tutulan pul vəsailətinin hərəkəti ilə Agentliyin alınmasını gözlədiyi bütün pul vəsaitlərinin hərəkəti arasında fərqi ilkin effektiv faiz dərəcəsinə yaxın dərəcə ilə diskontlaşdırmaqla müəyyən edilir.

GKZ iki mərhələdə müəyyən edilir. İlkin tanınmadan sonra kredit riski əhəmiyyətli artmayan kredit öhdəlikləri üçün GKZ növbəti 12 aylıq dövr ərzində mümkün olan defolt hadisəsindən irəli gələn kredit zərərləri üçün ayrılır (12aGKZ). İlkin tanınmadan sonra kredit riski əhəmiyyətli artan kredit öhdəlikləri üzrə kredit ehtiyatı aktivin qalan müddəti ərzində yaranması gözlənilən kredit zərərlərinə (aktivin müddəti ərzində gözlənilən kredit zərəri və ya AMəGKZ) əsaslanır.

Ticarət debitor borcları və müqavilə aktivləri üçün Agentlik GKZ-nin hesablanmasında sadələşdirilmiş yanaşma tətbiq edir.

Beləliklə, Agentlik kredit riskində dəyişiklikləri izləmir, əvəzinə hər hesabat tarixində AMəGKZ əsasında kredit zərərini tanıyır. Agentlik debitorlara və iqtisadi mühitə xas olan perspektiv amilləri nəzərə almaqla düzəliş edilmiş Agentliyin keçmiş dövrlər üzrə kredit zərəri əsasında ehtiyat matrisasını yaratmışdır.

DÜG ilə ədalətli dəyərlə borc alətləri üçün Agentlik aşağı kredit riskinin sadələşdirilməsini tətbiq edir. Hər bir hesabat tarixində Agentlik lazımsız xərc və ya səy sərf etmədən əldə edilə bilən bütün əsaslı və təsdiqlənən məlumatlardan istifadə edərək borc alətinin aşağı kredit riskinə məruz qalıb-qalmadığını qiymətləndirir. Belə qiymətləndirmə apararkən Agentlik borc alətinin daxili kredit reytinqini yenidən qiymətləndirir. Bundan əlavə, Agentlik müqavilə ödənişləri 30 gündən çox gecikdiriləndə kredit riskində əhəmiyyətli artımın mövcud olduğunu hesab edir.

Müqavilə üzrə qalan məbləğlərin tam şəkildə Agentliyin saxladığı hər hansı kredit təminatları nəzərə alındıqdan əvvəl əldə edilə bilməsi ehtimalının zəif olduğuna işarə edən daxili və ya xarici məlumat mövcud olduğu təqdirdə maliyyə aktivi üzrə defoltun baş verdiyi hesab edilə bilər. Maliyyə aktivi müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş pul vəsaitlərinin hərəkətinin bərpa ediləcəyi əsaslı olaraq gözlənilməyəndə silinir.

Maliyyə öhdəlikləri

İlkin tanınma və ölçmə

Maliyyə öhdəlikləri ilkin tanınma zamanı, müvafiq olaraq, ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri, kreditlər və borc öhdəlikləri və ya effektiv hecinqdə hecinq aləti kimi təyin olunmuş törəmə alətləri kimi təsnif edilir.

Maliyyə öhdəlikləri ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır və kreditlər, borclar və kreditor borcları halında birbaşa aid edilən əməliyyat xərcləri çıxılır. Agentliyin maliyyə öhdəliklərinə ticarət və digər kreditor borcları, qısamüddətli və uzunmüddətli kreditlər daxildir.

Sonrakı ölçmə

Maliyyə öhdəliklərinin ölçülməsi onların aşağıda göstərilən təsnifatından asılıdır:

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri və ticarət üçün saxlanılan maliyyə öhdəlikləri və ilkin tanınmada Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri kimi təyin edilmiş maliyyə öhdəlikləri daxildir.

Maliyyə öhdəlikləri yaxın zamanda geri alınmaq məqsədilə qəbul edilirsə ticarət üçün saxlanılan öhdəliklər kimi təsnifləşdirilir. Bu kateqoriyaya eyni zamanda 9 saylı MHBS-də müəyyən edildiyi qaydada hecinq münasibətlərində hecinq aləti kimi təyin olunmayan törəmə maliyyə alətləri daxildir. Ayrılmış əlaqəli törəmə alətlər də effektiv hecinq aləti kimi təyin edilmədiyi hallarda ticarət üçün saxlanılan alətlər kimi təsnifləşdirilir.

Ticarət üçün saxlanılan öhdəliklər üzrə gəlir və ya zərərlər mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınır.

İlkin tanınma tarixində ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri kimi tanınmış öhdəliklər ilkin tanınma tarixində və yalnız 9 saylı MHBS-də nəzərdə tutulan meyar qarşılananda təyin olunur. Agentlik hər hansı maliyyə öhdəliyini ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan öhdəlik kimi təyin etməmişdir.

Kreditlər və borc öhdəlikləri

Bu kateqoriya Agentlik üçün daha uyğundur. İlkin tanınmadan sonra faiz hesablanan kreditlər və borc öhdəlikləri daha sonra effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə amortizasiya hesablanmış dəyərlə qiymətləndirilir. Gəlirlər və zərərlər mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda öhdəliklərin tanınması dayandırıldıqda, eləcə də amortizasiya prosesi vasitəsilə əks etdirilir. Amortizasiya hesablanmış dəyər satınalma zamanı tətbiq edilən endirimi və ya əlavə qiyməti və effektiv faiz dərəcəsinin ayrılmaz hissəsi olan haqq və xərcləri nəzərə almaqla hesablanır. EFD-nin amortizasiyası mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda maliyyə xərclərinə daxil edilir. Bu kateqoriya faiz hesablanan kreditlərə və borc öhdəliklərinə tətbiq edilir.

Tanınmanın dayandırılması

Maliyyə öhdəliyinin tanınması bu halda dayandırılır ki, həmin öhdəlik ya dayandırılmış, ya ləğv olunmuş, ya da müddəti bitmiş olsun. Əgər mövcud maliyyə öhdəliyi həmin kreditor qarşısında fərqli şərtlərlə başqa öhdəliklə əvəz edilərsə və ya mövcud öhdəliyin şərtləri əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirilərsə, bu cür əvəzedilmə və ya dəyişiklik ilkin öhdəliyin tanınmasının dayandırılması və yeni öhdəliyin tanınması kimi qəbul edilir və müvafiq balans dəyərlərindəki fərq mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda öz əksini tapır.

Maliyyə alətlərinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi

Agentlik maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin tanınmış məbləğlərini qarşılıqlı əvəz etmək üçün qanuni hüquqa malik olduğu və ya hesablaşmanı xalis əsasda həyata keçirmək, ya da eyni vaxtda aktivi reallaşdırmaq və öhdəliyi yerinə yetirmək niyyəti olduğu halda, qarşılıqlı əvəzləşdirir və fərdi maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis məbləğ kimi təqdim edir.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə kassada olan nağd pul, bank hesablarındakı tələb edilənədək əmanət və ilkin ödəmə müddəti üç ay və ya az olan digər qısamüddətli və yüksək likvidli investisiyalar daxildir.

Ticarət və digər debitor borcları

Ticarət və sair debitor borcları ilk öncə ədalətli dəyərlə tanınır və sonra effektiv faiz metodundan istifadə etməklə, dəyərsiləşmə ehtiyatını çıxaraq, amortizasiya hesablanmış dəyərlə ölçülür. Debitor borcları Agentliyin müəyyən şərtlərdən asılı olaraq ödəniş almaq hüququndan ibarətdir.

Kreditor borcları

Kreditor borcları qarşı tərəfin müqavilə üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirməsi zamanı qeydə alınır. Kreditor borcları ilkin olaraq ədalətli dəyərdə uçota alınır və sonradan effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya olunmuş dəyərdə ölçülür.

Əmlak və avadanlıqlar

Əmlak və avadanlıqlar yığılmış amortizasiya və ehtimal edilən dəyər azalmaları üzrə ehtiyatlar çıxılmaqla tarixi dəyəri ilə tanınır.

Tikilməkdə olan və xidmətə verilməmiş aktivlər üzrə amortizasiyanın hesablanması bu tip aktivlərin xidmət üçün yararlı olduğu tarixdən etibarən hesablanmağa başlayır.

Köhnəlmə, əmlak və avadanlıqların qalıq dəyərinə onların faydalı iqtisadi ömrü nəzərə alınmaqla hesablanmış dərəcələrdən istifadə etməklə tətbiq edilir. Faydalı iqtisadi ömür təxminləri, qalıq dəyərləri və amortizasiya metodları hər bir hesabat tarixində yenidən təhlil edilir və təxminlərdə olan dəyişikliklərin təsiri prospektiv olaraq aşağıdakı təxmini faydalı xidmət müddəti tətbiq edilir:

Agentliyin əmlak və avadanlıqlarının təxmin edilən faydalı istifadə müddəti aşağıda göstərilir

Maşın və avadanlıqlar	5 il
Nəqliyyat vasitələri	5 il
Kompüter və ofis avadanlıqları	4 il
Mebel və digər	5 il

Təmir və saxlama xərcləri baş verdiyi zaman tanınır və kapitalizasiya kriteriyalarına uyğun gəlməsi halları istisna olmaqla mənfəət və zərər hesablarında əməliyyat xərcləri kimi tanınır.

Hər bir hesabat dövrünün sonunda Agentlik öz əmlak və avadanlıqlarını dəyərsizləşmə zərərlərinin baş verməsini təyin etmək məqsədi ilə təhlil edir. Əgər belə hal mövcud olarsa belə aktiv üzrə əldə edilməsi mümkün olan məbləğ təyin edilir və dəyərsizləşmə zərərinin məbləği (əgər varsa) hesablanır. Fərdi aktiv üzrə əldə edilməsi mümkün olan məbləğin təyin edilməsi mümkün olmadıqda Agentlik aktivin aid olduğu nağd pul əmələ gətirən biznes vahidinin qalıq dəyərini təhlil edir.

Əgər aktiv (və ya aktivin aid olduğu nağd pul əmələ gətirən biznes vahidinin) üzrə əldə edilməsi mümkün olan məbləğ aktivin (və ya aktivin aid olduğu nağd pul əmələ gətirən biznes vahidinin) qalıq dəyərindən azdırsa onun qalıq dəyəri qaytarılması mümkün olan məbləğə qədər azaldılır.

Dəyərsizləşmə zərərlərinə səbəb olan hallar növbəti dövrlərdə aradan qalxdıqda aktivin (və ya aktivin aid olduğu nağd pul əmələ gətirən biznes vahidinin) qalıq dəyəri yenidən təyin edilmiş məbləğə qədər artırılır amma yeni təyin edilmiş qalıq dəyəri aktivin (və ya aktivin aid olduğu nağd pul əmələ gətirən biznes vahidinin) keçmiş dövrlərdə dəyərsizləşmə itkilərinin tanınmasından öncə mövcud olan qalıq dəyərindən daha çox ola bilməz. Dəyərsizləşmə zərərlərinin geri qaytarılması dərhal mənfəət və zərər hesablarında tanınır. Aktiv, yenidən qiymətləndirmə metoduna görə uçota alındıqda qalıq dəyərinin yüksəlməsindən yaranan fərq yenidən qiymətləndirmə nəticəsində dəyərin artması kimi tanınır.

Silindikdə, satıldıqda və ya istifadəsinin davam etdirilməsi zamanı gələcəkdə iqtisadi faydanın əldə edilməsi təxmin edilmədikdə əmlak və avadanlıqların tanınmasına xitam verilir. Əmlak və avadanlıqların tanınmasına xitam verilməsi nəticəsində yaranan mənfəət və zərərlər mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda mənfəət və ya zərərin tərkibində tanınır.

Qeyri-maddi aktivlər

Ayrılıqda əldə edilmiş qeyri-maddi aktivlər ilkin tanınmada maya dəyəri ilə ölçülür. İlkin tanınmadan sonra qeyri-maddi aktivlər bütün yığılmış amortizasiya və bütün yığılmış dəyərsizləşmə zərərləri çıxılmaqla maya dəyəri ilə uçota alınır.

Agentliyin daxilində yaradılmış qeyri-maddi aktivlər, kapitallaşdırılmış inkişaf xərcləri istisna olmaqla, kapitallaşdırılmır və əlaqəli məsrəf həmin məsrəfin meydana gəldiyi dövrdə mənfəət və ya zərərin tərkibində göstərilir. Qeyri-maddi aktivlərə kompüter proqramları və inkişaf layihələri daxildir. Qeyri-maddi aktivlərə faydalı iqtisadi istifadə müddətləri boyunca bərabər hissələrə bölünməklə amortizasiya hesablanır və qeyri-maddi aktivin dəyərsizləşə biləcəyini göstərən hər hansı əlamət olduqda dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirmə aparılır. Qeyri-maddi aktiv üçün amortizasiya müddəti və amortizasiya metoduna ən azı hər hesabat dövrünün sonunda yenidən baxılır. Gözlənilən faydalı istifadə müddəti və ya aktivin özündə təcəssüm etdiyi gələcək iqtisadi səmərənin gözlənilən əldə olunma strukturundakı dəyişikliklər, müvafiq olaraq, amortizasiya müddəti və ya metodunun dəyişdirilməsi yolu ilə hesabata alınır və uçot ehtimallarında dəyişikliklər hesab olunur. Qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya xərcləri mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda əks olunur.

Qeyri-maddi aktivin uçotdan silinməsindən irəli gələn gəlir və ya zərərlər xaric etmədən əldə edilən xalis mədaxil ilə aktivin balans dəyəri arasındakı fərq kimi ölçülür və aktiv uçotdan silinəndə mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda mənfəət və ya zərərin tərkibində tanınır.

İnvestisiyalar

Törəmə müəssisələrdə investisiyalar ilkin dəyər metodu əsasında uçota alınır və vaxtaşırı dəyərsizləmə üzrə yoxlanılır. Bu yoxlama ən azı ildə bir dəfə və ya dəyərsizləməyə dair göstəriş olduğu halda yerinə yetirilir.

Qiymətləndirmə metodu olaraq diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti modelindən istifadə olunur. Dəyərsizləşmə zərəri tanınmalı olarsa, həmin zərər müəyyən edildiyi dövrdə mənfəət və ya zərər haqqında fərdi hesabatda qeyd olunur. Dəyərsizləmə zərəri üzrə səbəb artıq tətbiq olunmadığı halda investisiyaların qalıq dəyəri ilkin dəyərdən artıq olmamaq şərtilə bərpa olunur. Bərpa olunan məbləğlər mənfəət və ya zərər haqqında fərdi hesabatda qeyd olunur.

Əlavə Dəyər Vergisi

Vergi orqanları satış və alış əməliyyatları üzrə əlavə dəyər vergisinin ("ƏDV") xalis ödənilməsinə icazə verir.

ƏDV üzrə kreditor borcu

ƏDV üzrə kreditor borcu hesabat tarixində əvəzləşdirilmiş alışlar üzrə ƏDV-ni çıxmaqla, satış üzrə ƏDV məbləğidir. Satış ilə bağlı ƏDV vergi orqanlarına iki halda ödənilməli məbləğ kimi tanına bilər: *a.* ödəniş edildiyi tarixdə, əgər, satışa görə ödəniş, satış tarixindən etibarən 30 gün sonraya qədər edilirsə *b.* müştərilərə satışın tanınması zamanı, əgər, satışa görə ödəniş, satış tarixindən etibarən 30 gündən sonra edilirsə. Hesabat tarixində əvəzləşdirilməmiş satışlar üzrə ƏDV həmçinin ƏDV üzrə kreditor borcuna daxildir. Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat yaradıldıqda, dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat lazım olduqda ƏDV daxil olmaqla, debitor borcunun ümumi məbləğində qeydə alınır. ƏDV üzrə müvafiq təxirə salınmış öhdəlik vergi məqsədləri üçün debitor borcu silinənə qədər saxlanılır.

Əvəzləşdirilən ƏDV

Əvəzləşdirilən ƏDV hesabat tarixində əvəzləşdirilməmiş alışlara aiddir. Əvəzləşdirilən ƏDV alışlar üçün ödəniş aparıldıqda satışlar üzrə ƏDV ilə əvəzləşdirilə bilər.

Gəlirlərin tanınması

Agentliyin gəlirləri əsasən açıq məkanda reklam yayımının həyata keçirilməsinə müddətli icazələrin verilməsindən yığılan yayım haqqlarından və reklam daşıyıcılarının satışından formalaşır. Gəlirlər xidmətlər və ya mallar üzrə nəzarət müştəriyə keçəndə Agentliyin həmin xidmətlər və ya mallar üçün almağı gözlədiyi ödənişin məbləği ilə tanınır. Agentlik, gəlirlərə dair razılaşmada əsas tərəf kimi çıxış etdiyi qənaətinə gəlmişdir, çünki adətən o, malları və ya xidmətləri müştəriyə ötürdükdən əvvəl, onlara nəzarət edir.

İcazələrin verilməsindən daxil olan yayım haqqları

Yayım haqqlarından formalaşan gəlir, həmin yayım hüquqlarının təmin edildiyi və icazələrin verilməsinə dair müqavilə tələblərinin yerinə yetirildiyi hesabat dövrünə məxsusdur. Müqavilə tələblərinin tamamlanma dərəcəsi müqavilə əsasında reklam yayımına icazə verilən ümumi müddət ərzində cari olaraq istifadə edilmiş müddətin payını nəzərdə tutur.

Digər gəlirlər

Əsas fəaliyyət növləri olmayan əməliyyatlardan digər gəlirlərə adətən bir fərqli icra öhdəliyi daxildir, bu da müştəri Agentliyin fəaliyyətindən faydaları eyni zamanda aldığı və istifadə etdiyinə görə nəticələr metodu əsasında dövr ərzində yerinə yetirilir. Bununla bərabər Agentliyin əsas fəaliyyəti ilə bağlı olmayan mal və xidmətlərin satışları ilə əlaqədar müqavilələrdən digər gəlirlər də əldə edilir. Bunlar konkret vaxtda yerinə yetirilir.

Mənfəət vergisi

Hazırkı fərdi maliyyə hesabatlarında mənfəət vergisi hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya əslində qüvvəyə minmiş müvafiq qanunvericiliyə uyğun olaraq hesablanmışdır. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir və bu və ya digər dövrdə vergi təsiri digər ümumi gəlirlərdə və ya bilavasitə kapitalda uçota alınan əməliyyatlar istisna olmaqla, mənfəət və ya zərər kimi əks etdirilir.

Cari mənfəət vergisi, cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər ilə bağlı vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq məbləği təşkil edir. Mənfəət vergisi olmayan digər vergilər əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

İşçilərə ödənişlər

Əmək haqları, maaşlar, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, ödənişli illik məzuniyyət və bülletenlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar Agentliyin işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlərin göstərildiyi ildə hesablanır.

Xarici valyutada əməliyyatlar

Agentliyin əməliyyat valyutası onun fəaliyyət göstərdiyi iqtisadi mühitin valyutası olan Azərbaycan Manatıdır.

Xarici valyutada olan monetar aktiv və öhdəliklər, hesabat tarixində mövcud olan ARMB-nın valyuta məzənnəsinə uyğun olaraq Azərbaycan Manatına çevrilir. Xarici valyutada aparılan əməliyyatlar isə əməliyyat tarixinə mövcud olan valyuta məzənnəsinə uyğun olaraq manat ekvivalentinə çevrilir. Bu konvertasiya zamanı yaranan gəlir və xərclər mənfəət və zərər hesabında xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə gəlirlər/(zərər) sətrində göstərilir.

Əlaqəli tərəflər

Əlaqəli tərəflər haqqında məlumat 24 saylı *"Əlaqəli tərəflər barədə açıqlamalar"* adlı MUBS-na uyğun olaraq açıqlanır.

Dövlətin iqtisadi və sosial siyasəti Agentliyin maliyyə vəziyyətinə, əməliyyat nəticələrinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsir edir.

Əlaqəli tərəflər öz aralarında əlaqəli olmayan tərəflərin apara bilmədiyi əməliyyatları həyata keçirə bilər. Bununla yanaşı, əlaqəli tərəflər arasında aparılan əməliyyatların şərtləri, müddətləri və məbləğləri əlaqəli olmayan tərəflər arasında aparılan əməliyyatlarla eyni olmaya bilər. Əlaqəli tərəflərlə aparılan əməliyyatların xarakterinə görə onlar kommersiya cəhətdən müstəqil tərəflər arasında həyata keçirilən əməliyyatların şərtlərinə uyğun hesab edilə bilməz.

3. UÇOT SİYASƏTİNİN TƏTBİQİ ZAMANI ƏHƏMİYYƏTLİ UÇOT TƏXMİNLƏRİ VƏ FƏRZİYYƏLƏR

Agentliyin 2 saylı qeyddə təsvir olunan mühasibat uçotu prinsipləri tətbiq edilərkən rəhbərlik aktiv və öhdəliklərin digər mənbələrdən əldə edilə bilən balans dəyərlərinə dair mühakimələr, qiymətəndirmələr və fərziyyələri istifadə etməlidir. Qiymətləndirmələr və əlaqəli fərziyyələr ötən dövrlərdə toplanmış təcrübəyə, eləcə də münasib hesab olunan digər amillərə əsaslanır. Faktiki nəticələr bu təxminlərdən fərqlənə bilər.

Qiymətləndirmələr və onların əsasında dayanan fərziyyələr daim təhlil edilir. Uçot qiymətləndirmələrinə düzəlişlər yalnız müəyyən dövrə aiddirsə, həmin dövrdə tanınır, müəyyən dövrə və gələcək dövrlərə aiddirsə, həm cari, həm də gələcək dövrlərdə tanınır.

Növbəti maliyyə ilində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərlərində əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsi ilə bağlı əhəmiyyətli risk yaradan, gələcək dövrlərə aid əsas fərziyyələr, eləcə də hesabat dövrünün sonuna qiymətləndirmə qeyri-müəyyənliyinin digər əsas mənbələri aşağıda təqdim edilir.

Ticarət debitor borcları üzrə gözlənilən kredit zərərləri

Ticarət debitor borcları üçün GKZ-ni hesablamaq məqsədilə Agentlik ehtiyat matrisindən istifadə edir. Ehtiyat dərəcələri oxşar zərər sxemləri olan (məsələn, coğrafi baxımdan, məhsul növü, müştərinin növü və reytinqi, hər hansı kredit sığortası növü ilə əhatə) müxtəlif müştəri seqmentlərinin qruplaşmasına görə keçmiş günlərin sayına əsaslanır.

Ehtiyat matrisi ilk öncə Agentliyin keçmiş dövrlərdə müşahidə edilə bilən defolt dərəcələrinə əsaslanır. Agentlik, keçmiş dövrlərdə kredit zərəri ilə bağlı təcrübəni proqnoz məlumatlarına uyğunlaşdırmaq üçün matrisi dəqiqləşdirəcək. Məsələn, proqnoz maliyyə şəraitlərinin (məsələn ümumi yerli məhsul) növbəti ildə pisləşməsi, nəticədə sektordan defolt saylarının artması gözlənildiyi halda keçmiş dövrlər üzrə defolt dərəcələrində düzəlişlər edilir. Hər bir hesabat taricində keçmiş dövrlər üzrə müşahidə edilən defolt dərəcələrində düzəlişlər edilir və proqnoz qiymətləndirmələrində dəyişikliklər təhlil edilir.

Keçmiş dövrlər üzrə müşahidə edilən defolt dərəcələri, proqnoz şəraitləri və GKZ arasında əlaqənin qiymətləndirilməsi əhəmiyyətli qiymətləndirmə təşkil edir. GKZ məbləği şəraitlərin dəyişməsinə və proqnoz iqtisadi şəraitlərə həssasdır. Həmçinin, Agentliyin keçmiş dövrlər üzrə kredit zərəri ilə bağlı təcrübəsi və iqtisadi şəraitlərin proqnozu müştərini gələcəkdə faktiki defolta uğramasını göstərməyə bilər.

4. YENİ VƏ YENİDƏN İŞLƏNİLMİŞ STANDARTLARIN VƏ ŞƏRHLƏRİN QƏBUL EDİLMƏSİ

Cari ildə Agentlik Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası (MUBSŞ) və MUBSŞ-un Beynəlxalq Maliyyə Hesabatlarının Şərhləri Komitəsi (BMHŞK) tərəfindən qəbul edilmiş, Agentliyin fəaliyyəti üçün münasib olan və 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatmış hesabat dövrlərinə şamil olunan bütün yeni və yenidən işlənilmiş standartları və onlara dair şərhləri qəbul etmişdir. Bu yeni standart və şərhlərin qəbul edilməsi Agentliyin mühasibat uçotu siyasətinə, yəni cari və ya əvvəlki illər üzrə hesabat verilən məbləğlərə əhəmiyyətli təsirlər göstərməmişdir.

MHBS 16 "İcarələr". Agentlik əvvəlki dövrün rəqəmlərini dəyişdirmədən və standartda nəzərdə tutulan müəyyən sadələşmələrdən istifadə edərək modifikasiya edilmiş retrospektiv üsuldan istifadə etməklə bu standartı məcburi tətbiq tarixindən (1 yanvar 2019-cu il) tətbiq etməyi qərara almışdır. Daşınmaz əmlak üzrə istifadə hüquqlu aktivlər keçid zamanı yeni qaydaların sanki daim tətbiq edildiyi şəkildə qiymətləndirilir. İstifadə hüquqlu digər aktivlər standartın tətbiq edildiyi tarixdə (bütün avanslar və ya hesablanmış xərcləri nəzərə alaraq) icarə öhdəliyinin məbləğində qiymətləndirilir.

BMHS 16-nı ilk dəfə tətbiq edərkən Agentlik bu standartda nəzərdə tutulan aşağıdakı praktiki istisnalardan istifadə etmişdir:

- əsaslı şəkildə oxşar xüsusiyyətlərə malik icarə portfelinə vahid diskont dərəcəsinin tətbiq edilməsi;
- dəyərsizləşmə təhlilinin aparılmasına alternativ olaraq icarə müqavilələrinin yükümlülüyü ilə bağlı əvvəlki qiymətləndirmələrə etibar edilməsi - 1 yanvar 2019-cu il tarixinə yükümlü müqavilələr mövcud olmamışdır;
- 1 yanvar 2019-cu il tarixinə qalan icarə müddəti 12 aydan az olan əməliyyat icarəsinin qısamüddətli icarə kimi uçota alınması;
- standartın ilk dəfə tətbiq olunma tarixinə ilkin birbaşa xərclərin istifadə hüquqlu aktivlərin qiymətləndirilməsinə aid edilməməsi;
- icarə müqaviləsində icarənin uzadılması və ya ləğv edilməsi seçimləri nəzərdə tutulduqda icarə müddətinin müəyyən edilməsi zamanı əvvəlki dövrün məlumatlarından istifadə edilməsi.

Agentlik standartın ilk dəfə tətbiq olunduğu tarixdə müqavilənin özünün və ya ayrı-ayrı komponentlərinin icarə müqaviləsi olub-olmadığını yenidən qiymətləndirməmək qərarına gəlmişdir. Bunun əvəzində Agentlik MUBS 17 ("İcarə") və BMHŞK 4-ə ("Müqavilədə icarə elementinin mövcudluğunun müəyyən edilməsi") uyğun olaraq, yeni standarta keçməzdən əvvəl bağlanmış müqavilələrin qiymətləndirilməsinə əsaslanır. Agentliyin icarə müqavilələri 12 aydan az müddətə olduğundan BMHS 16-nın tətbiqi Agentliyin maliyyə hesabatlarına təsir etməmişdir.

Aşağıdakı digər yenidən işlənmiş standartlar 1 yanvar 2019-cu il tarixindən qüvvəyə minmiş, lakin Agentliyin maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməmişdir:

- BMHŞK 23 "Mənfəət vergisinin uçotundan yaranan qeyri-müəyyənlik";
- MHBS 9-a dəyişikliklər - "Mənfi kompensasiyanı nəzərdə tutan vaxtından əvvəl həyata keçirilmiş ödənişlərin xüsusiyyətləri";
- MUBS 28-ə dəyişikliklər "Asılı və birgə müəssisələrdə uzunmüddətli iştirak payları";
- MHBS 3, MHBS 11, MUBS 12 və MUBS 23-ə dəyişikliklər - 2015-2017-ci illər üzrə MHBS-nın təkmilləşdirilməsi;
- MUBS 19-a dəyişikliklər "Pensiya planının dəyişdirilməsi, azaldılması və tənzimlənməsi".

5. DƏRC OLUNMUŞ, LAKİN HAZIRDA QƏBUL OLUNMAMIŞ STANDARTLAR VƏ ŞƏRHLƏR

1 yanvar 2020-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün məcburi xarakter daşıyan və Agentlik tərəfindən vaxtından əvvəl tətbiq edilməyən bəzi yeni standartlar və onlara dair şərhlər dərc olunmuşdur.

MHBS 10 və MUBS 28-ə dəyişikliklər "İnvestor tərəfindən aktivlərin asılı və ya birgə müəssisələrə satılması və ya ötürülməsi" (11 sentyabr 2014-cü ildə dərc olunub və MUBSŞ tərəfindən müəyyən ediləcək tarixdə və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu dəyişikliklər investor tərəfindən aktivlərin asılı və ya birgə müəssisələrə satılması və ya ötürülməsi ilə bağlı MHBS 10 və MUBS 28-in tələbləri arasındakı uyğunsuzluğu aradan qaldırır. Dəyişikliklərin əsas nəticəsi ondan ibarətdir ki, mənfəət və zərər əməliyyatın biznesə aid olduğu halda tam tanınır. Aktivlər özündə biznesi əks etdirmədikdə, hətta bu aktivlər törəmə müəssisəyə məxsus olsa belə, mənfəət və ya zərərin yalnız bir hissəsi tanınır.

Maliyyə hesabatlarının hazırlanması və təqdim olunması üzrə Konseptual Əsaslara düzəlişlər (29 mart 2018-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2020-ci il və ya bu tarixdən sonra başlanan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Yenidən işlənmiş Konseptual Əsaslara qiymətləndirməyə dair yeni bölmə, hesabatlarda maliyyə nəticələrinin əks etdirilməsinə dair tövsiyələr, təkmilləşdirilmiş anlayışlar və tövsiyələr (xüsusilə, öhdəliklər ilə bağlı anlayış) və maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında idarəetmə rolu, ehtiyatlılıq və qiymətləndirmə ilə bağlı qeyri-müəyyənlik kimi mühüm məsələlərin izahı daxildir.

MHBS 3-ə dəyişikliklər "Biznes anlayışı" (22 oktyabr 2018-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2020-ci il və ya bu tarixdən sonra başlanan illik hesabat dövrünün əvvəlindən həyata keçirilən satınalmalar üçün qüvvəyə minir). Bu dəyişikliklər biznes anlayışını dəyişdirir. Biznes resurslardan və birlikdə nəticə yaratmaq imkanı formalaşdıran əsas proseslərdən ibarətdir. Yeni təlimat erkən inkişaf mərhələsində olan və nəticə əldə etməyən şirkətlər də daxil olmaqla, resursların və əsas prosesin mövcudluğunu müəyyən etməyə imkan verən sistemi özündə əks etdirir. Müəssisənin biznes hesab edilməsi üçün heç bir nəticə olmadıqda, mütəşəkkil işçi qüvvəsi olmalıdır. "Nəticə" anlayışı müştərilərə təqdim edilən mallara və göstərilən xidmətlərə, eləcə də investisiya gəlirləri və digər gəlirlərin yaradılmasına diqqəti yönəltmək, xərclərin və digər iqtisadi faydaların azaldılması şəklində nəticələri

nəzərə almamaq üçün məhdudlaşdırılmışdır. Bundan əlavə, bazar iştirakçılarının çatışmayan elementləri əvəz etməsi və ya əldə edilmiş biznesi və aktivləri inteqrasiya etməsi imkanının qiymətləndirilməsi artıq tələb olunmur. Müəssisə "konsentrasiya testi" tətbiq edə bilər. Əldə edilmiş ümumi aktivlərin ədalətli dəyəri bütövlükdə praktiki olaraq vahid aktiv (yaxud oxşar aktivlər qrupu) şəklində konsentrasiya edildiyi halda, əldə edilmiş aktivlər biznes hesab edilməyəcəkdir.

MUBS 1 və MUBS 8-ə dəyişikliklər "Əhəmiyyətlilik anlayışı" (31 oktyabr 2018-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2020-ci il və ya bu tarixdən sonra başlanan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu dəyişikliklər bundan əvvəlki MHBS standartlarında qeyd olunan anlayışa dair tövsiyələri əlavə etməklə, əhəmiyyətlilik anlayışı və onun tətbiq olunma qaydasını izah edir. Bundan əlavə, həmin anlayışın izahı təkmilləşdirilmişdir. Dəyişikliklər, həmçinin əhəmiyyətlilik anlayışının bütün MHBS standartlarında uyğun şəkildə istifadəsini təmin edir. Məlumat o halda əhəmiyyətli hesab olunur ki, onun ümumi təyinatlı maliyyə hesabatlarında təqdim edilməməsi, təhrif olunması və ya anlaşıqlığının çətinləşdirilməsinin əsas istifadəçilərin xüsusi olaraq hesabat verən müəssisəyə aid olan maliyyə məlumatları əsasında qəbul etdikləri qərarlara təsir etmə ehtimalı əsaslandırılmış şəkildə gözlənilsin.

Yuxarıda başqa cür nəzərdə tutulmadığı hallarda, yeni standartlar və şərhlərin Agentliyin maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsiri gözlənilmir.

6. PUL VƏSAİTLƏRİ VƏ ONLARIN EKVİVALENTLƏRİ

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Azərbaycan Manatı ilə	**31 Dekabr 2019**	**31 Dekabr 2018**
Tələb edilənədək bank qalıqları, AZN	227,483	540,563
ƏDV depozit hesabı, AZN	46,414	106,292
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	**273,897**	**646,855**

1 yanvar 2008-ci il tarixindən başlayaraq dövlət vergi orqanları ƏDV depozit hesablarını və bu hesablar vasitəsilə əvəzləşdirilən və hesablanan ƏDV üzrə icbari ödəmələri tətbiq etmişdir. Bu qanunvericiliyə uyğun olaraq ƏDV depozit hesabındakı qalıq vergi orqanlarına 45 gün əvvəl bildiriş göndərməklə çıxarılır.

7. TİCARƏT VƏ DİGƏR DEBİTOR BORCLARI

Ticarət və digər debitor borclar aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Azərbaycan Manatı ilə	**31 Dekabr 2019**	**31 Dekabr 2018**
Ticarət debitor borcları	38,901	34,939
Cəmi maliyyə aktivləri	**38,901**	**34,939**
Təchizatçılara verilmiş avanslar	7,229	12,400
Qabaqcadan ödənilmiş vergilər	4,153	-
Digər debitor borcları	10,000	16,428
Cəmi ticarət və digər debitor borcları	**60,283**	**63,767**

8. ƏMLAK VƏ AVADANLIQLAR

Azərbaycan Manatı ilə	Maşın və avadanlıq	Nəqliyyat vasitələri	Kompyuter və ofis avadanlığı	Mebel və digər	Cəmi
İlkin dəyər					
1 Yanvar 2018	-	-	-	**4,237**	**4,237**
Əlavələr	4,840	452,337	434,715	314,923	1,206,815
31 Dekabr 2018	**4,840**	**452,337**	**434,715**	**319,160**	**1,211,052**
Əlavələr	-	700,653	67,577	40,803	809,033
31 Dekabr 2019	**4,840**	**1,152,990**	**502,292**	**359,963**	**2,020,085**
Yığılmış amortizasiya					
1 Yanvar 2018	-	-	-	-	-
Amortizasiya xərci	(873)	(57,564)	(71,570)	(42,746)	(172,753)
31 Dekabr 2018	**(873)**	**(57,564)**	**(71,570)**	**(42,746)**	**(172,753)**
Amortizasiya xərci	(968)	(205,325)	(114,262)	(69,055)	(389,610)
31 Dekabr 2019	**(1,841)**	**(262,889)**	**(185,832)**	**(111,801)**	**(562,363)**
Xalis balans dəyəri					
31 Dekabr 2019	**2,999**	**890,101**	**316,460**	**248,162**	**1,457,722**
31 Dekabr 2018	**3,967**	**394,773**	**363,145**	**276,414**	**1,038,299**

9. QEYRİ-MADDİ AKTİVLƏR

Azərbaycan Manatı ilə	Proqram təminatı	Rəqəmsal məhsullar	Cəmi
İlkin dəyər:			
1 Yanvar 2018	-	-	-
Əlavələr	30,460	350,650	**381,110**
31 Dekabr 2018	**30,460**	**350,650**	**381,110**
Əlavələr	50,347	227,884	**278,231**
31 Dekabr 2019	**80,807**	**578,534**	**659,341**
Yığılmış amortizasiya:			
1 Yanvar 2018	-	-	-
Amortizasiya xərci	(723)	-	**(723)**
31 Dekabr 2018	**(723)**	-	**(723)**
Amortizasiya xərci	(7,849)	(13,732)	**(21,581)**
31 Dekabr 2019	**(8,572)**	**(13,732)**	**(22,304)**
Xalis balans dəyəri			
31 Dekabr 2019	**72,235**	**564,802**	**637,037**
31 Dekabr 2018	**29,737**	**350,650**	**380,387**

10. NİZAMNAMƏ FONDU VƏ EHTİYAT KAPİTALI

Agentliyin nizamnamə fondu 10,000 (on min) AZN-dir (31 Dekabr 2018: 10,000 AZN) və Dövlət büdcəsi vəsaiti hesabına formalaşmışdır.

Agentliyin nizamnaməsinə əsasən Agentliyin əmlakı təsisçi tərəfindən ödənilən nizamnamə fondundan, təsisçinin ona verdiyi digər əmlakdan, ilkin mərhələdə saxlanma xərclərinin maliyyələşdirilməsi üçün dövlət büdcəsindən ayrılan vəsaitdən, habelə fəaliyyətindən əldə olunmuş gəlirdən, ianələrdən, qrantlardan, cəlb edilən investisiyalardan və qanunla qadağan edilməyən digər vəsaitlərdən formalaşır.

Ehtiyat kapitalının 1,000,000 AZN (31 Dekabr 2018: 1,000,000 AZN) məbləğində olan hissəsini Agentliyin ilkin mərhələdə saxlanma xərclərinin maliyyələşdirilməsi məqsədilə Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ehtiyat fondundan ayırmalar təşkil edir.

Ehtiyat kapitalının qalan 299,231 AZN (31 Dekabr 2018: 99,231 AZN) məbləğində olan hissəsini isə Agentliklə eyni fəaliyyət növü ilə məşğul olmuş əvvəlki Dövlət qurumundan Agentliyə köçürülmüş əmlak və avadanlıqların balans dəyəri təşkil edir.

11. İNSAN RESURSLARI ÜZRƏ XƏRCLƏR

İnsan resursları üzrə xərclər aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Azərbaycan Manatı ilə	2019	2018
Əmək haqqları və digər müavinətlər	3,564,585	1,848,677
Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ayırmalar	765,341	511,267
Cəmi insan resursları üzrə xərclər	**4,329,926**	**2,359,944**

12. MƏNFƏƏT VERGİSİ

Mənfəət və ya zərərdə qeydə alınan mənfəət vergisi xərci aşağıdakı komponentlərdən ibarət olmuşdur:

Azərbaycan Manatı ilə	2019	2018
Cari il üzrə mənfəət vergisi xərci	-	518,215
Müvəqqəti fərqlərin yaranmasına və ya bərpasına görə təxirə salınmış verginin hərəkəti	(10,741)	10,741
İl üzrə mənfəət vergisi xərci	**(10,741)**	**528,956**

Effektiv mənfəət vergisi dərəcəsi vergi qanunvericiliyinə uyğun mənfəət vergisi dərəcəsindən fərqlənir. Aşağıdakı cədvəldə vergi qanunvericiliyi əsasında mənfəət vergisi xərci faktiki xərclərlə tutuşdurulur:

Azərbaycan Manatı ilə	2019	2018
Mənfəət vergisi xərcindən əvvəl mənfəət	**1,142,069**	**2,217,428**
Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş 20% dərəcə ilə hesablanmalı olan mənfəət vergisi xərci	228,414	443,486
- Mənfəət vergisindən azad edilən xalis gəlirin vergiyə təsiri	(228,414)	-
- Əvvəllər tanınmış təxirə salınmış verginin ləğvi	(10,741)	-
- Çıxılmayan xərclərin vergiyə təsiri	-	85,470
İl üzrə mənfəət vergisi xərci	**(10,741)**	**528,956**

Agentliyin gəlirləri 1 yanvar 2019-cu il tarixindən etibarən Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində edilmiş müvafiq dəyişikliklərə əsasən mənfəət vergisindən müddətsiz olaraq azad olunmuşdur.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi MHBS-na uyğun maliyyə hesabatlarının hazırlanması məqsədilə tanınmış aktiv və öhdəliklərin balans dəyəri ilə yerli vergi qanunvericiliyinə əsasən tanınmış belə məbləğlər arasındakı müvəqqəti fərqlərin effektini əks etdirir. Həmin müvəqqəti fərqlərdəki hərəkətlərin vergi effekti aşağıda göstərilir:

Azərbaycan Manatı ilə	1 Yanvar 2018	Mənfəət və ya zərərdə tanınmış	31 Dekabr 2018	Mənfəət və ya zərərdə tanınmış	31 Dekabr 2019
Çıxılan/(vergi tutulan) müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri					
Əmlak və avadanlıqlar	-	(10,277)	(10,277)	10,277	-
Qeyri-maddi aktivlər	-	(464)	(464)	464	-
Xalis təxirə salınmış vergi öhdəliyi	-	**(10,741)**	**(10,741)**	**10,741**	-

13. MALİYYƏ RİSKLƏRİNİN İDARƏ EDİLMƏSİ

Agentliyin müvafiq bacarıq, təcrübə və səlahiyyətləri olan rəhbərliyi risklərin idarə edilməsinə nəzarət edir və Agentliyin ümumi vəziyyəti üzrə müntəzəm monitorinqi həyata keçirir. Risklərin idarəedilməsi üzrə bu proses Agentlik üçün çox önəmlidir və Agentlikdə çalışan aparıcı mütəxəssislər vəzifələrinə uyğun risk həcminə görə məsuliyyət daşıyırlar.

Agentliyin əsas maliyyə öhdəlikləri ticarət kreditor borclarıdır. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və ticarət və digər debitor borcları isə Agentliyin əsas maliyyə aktivləridir. Həm əsas maliyyə öhdəlikləri, həm də maliyyə aktivləri birbaşa Agentliyin əməliyyatlarıdnan irəli gəlir.

Fəaliyyətin adi gedişində Agentlik kredit, likvidlik və bazar risklərinə məruz qalır. Bazar riski alınan və satılan malların və xidmətlərin dəyişkən qiymətləri, digər xammalların qiymətləri, valyuta məzənnələri və faiz dərəcələri dəyişmələri nəticəsində yaranır. Bazar qiymətlərindəki bu cür dəyişikliklər, həcmindən asılı olaraq, Agentliyin maliyyə vəziyyətinin dəyişməsinə səbəb ola bilər. Agentliyin ümumi risk idarəetmə proqramı maliyyə bazarlarının qeyrimüəyyənliklərini əhatə edir və Agentliyin maliyyə fəaliyyətinə potensial mənfi təsiri azaltmağı nəzərdə tutur. Maliyyə nəticələrinə təsir edə bilən müxtəlif risklərin səmərəli şəkildə idarə edilməsi üçün Agentliyin əsas strategiyası güclü maliyyə mövqeyinin qorunub saxlanmasından ibarətdir. İdarəetmə üzrə müəyyən edilmiş rəsmi prosedurlarına uyğun olaraq Agentliyin rəhbərliyi maliyyə risklərini cari bazar mövqeyinə istinadən müəyyən edir və qiymətləndirir.

Bazar riski

Bazar riskləri ümumi və xüsusi bazar hərəkətlərinin təsirinə məruz qalan (i) xarici valyuta, (ii) faiz hesablanan aktivlər və öhdəliklərin açıq mövqelərindən irəli gəlir. Rəhbərlik qəbul edilə bilən riskin dəyəri üzrə limitlər müəyyən edir və bunların üzərində müntəzəm monitorinq aparır. Bununla bərabər, bu yanaşmadan istifadə daha əhəmiyyətli bazar hərəkətləri olanda bu limitlərdən kənara çıxan zərərlərin qarşısını almır.

Xarici valyuta üzrə məzənnə riskləri əsasən gələcək kommersiya əməliyyatlarından, aktiv və öhdəliklər funksional valyutadan fərqli valyutada ifadə edildikdə, uçota alınmış maliyyə aktiv və maliyyə öhdəliklərindən yaranır. 31 dekabr 2019-cu və 2018-ci il tarixlərinə Agentliyin əhəmiyyətli dərəcədə funksional valyutadan fərqli valyutada ifadə edilən maliyyə aktiv və maliyyə öhdəlikləri olmamışdır.

Faiz dərəcələrində dəyişikliklər əsasən borc öhdəliklərinin ədalətli dəyərinə (sabit faizli borclar) və ya gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə (dəyişkən faizli borclar) təsir edir. Rəhbərlik Agentliyin risklərinin sabit və ya dəyişkən faiz dərəcələri üzrə təsirini müəyyən etmək üçün rəsmi siyasətə malik deyil. Lakin, yeni borc öhdəliklərinin cəlb edilməsi zamanı rəhbərlik ödəniş tarixinədək gözlənilən müddət ərzində həmin borc öhdəlikləri üzrə sabit və ya dəyişkən faiz dərəcələrindən hansının daha əlverişli olacağına

dair qərar qəbul etmək üçün öz mülahizələrindən istifadə edir. 31 dekabr 2019-cu və 2018-ci il tarixlərinə Agentliyin dəyişən faiz dərəcəsi riskinə məruz qala biləcək faiz hesablanan öhdəlikləri və aktivləri olmamışdır.

Kredit riski

Kredit riski qarşı tərəfin müqavilə üzrə öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi təqdirdə Agentliyə dəyə biləcək potensial maliyyə zərəridir.

Agentliyin kredit riskinə məruz qalan maliyyə alətləri ilk növbədə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və ticarət debitor borclarından ibarətdir.

Agentlik pul vəsaitlərini Azərbaycan Respublikasında tanınmış maliyyə təşkilatlarında saxlayır. Agentlik hesablarının olduğu bankların statusuna daim nəzarət edir.

Agentliyin məruz qaldığı kredit riskinin maksimum dərəcəsi maliyyə vəziyyəti haqqında fərdi hesabatda maliyyə aktivlərinin balans dəyəri üzrə əks etdirilir və aşağıdakı cədvəldə aktivlərin kateqoriyalarına görə təsnifləşdirilir:

Azərbaycan Manatı ilə	**31 Dekabr 2019**	**31 Dekabr 2018**
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri (Qeyd 6)	273,897	646,855
Ticarət debitor borcları, xalis (Qeyd 7)	38,901	34,939
Əlaqəli tərəflərə verilmiş avanslar (Qeyd 16)	2,502,998	1,816,147
Cəmi maksimal kredit riski	**2,815,796**	**2,497,941**

Müştərinin kredit riski Agentliyin müştərinin kredit riskinin idarə edilməsinə dair təsis edilmiş siyasəti, prosedurları və nəzarət sisteminə uyğun olaraq hər bir təsərrüfat bölməsi tərəfindən idarə edilir. Müştərinin kreditinin keyfiyyəti geniş kredit reytinqi cədvəli əsasında qiymətləndirilir və həmin qiymətləndirməyə uyğun olaraq fərdi kredit limitləri müəyyən edilir.

Hər hesabat tarixində gözlənilən kredit zərərlərini ölçmək üçün ehtiyat matrisi istifadə etməklə qiymətləndirmə təhlili aparılır. Ehtiyat dərəcələri oxşar zərər sxemləri olan (məsələn, coğrafi baxımdan, məhsul növü, müştərinin növü və reytinqi, hər hansı kredit sığortası növü ilə əhatə) müxtəlif müştəri seqmentlərinin qruplaşmasına görə keçmiş günlərin sayına əsaslanır. Hesablama mümkünlük baxımından ölçülmüş nəticələri, pulların vaxt dəyərini və hesabat tarixində keçmiş hadisələr haqqında mövcud olan əsaslı və təsdiqlənə bilən məlumata, cari şəraitləri və gələcək iqtisadi şəraitlərin proqnozlarını əks etdidir.

Likvidlik riski

Likvidlik riski Agentliyin ödəmə vaxtı çatmış maliyyə öhdəliklərinin yerinə yetirə bilməyəcəyi təqdirdə yaranan riskdir. Likvidliyin idarə edilməsinə Agentliyin yanaşması həm adi, həm də qeyri-standart şəraitdə, məqbul olmayan zərər çəkmədən və ya Agentliyin nüfuzuna ziyan vurmadan, öhdəlikləri yerinə yetirməli olanda kifayət qədər likvidliyi təmin etməkdən ibarətdir. Likvidlik riskini idarə edərkən Agentlik kifayət qədər pul ehtiyatları və borc öhdəlikləri saxlayır, proqnozlaşdırılmış və faktiki pul vəsaitlərinin hərəkətinə davamlı olaraq nəzarət edir.

Likvidlik riskinin düzgün idarə olunması funksiyasına kifayət qədər dövriyyə kapitalının saxlanması və bazar mövqelərinin bağlana bilməsi daxildir. Rəhbərlik, Agentliyin likvidlik ehtiyatı üzrə davamlı proqnozlara gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsasən nəzarət edir.

Agentliyin bütün maliyyə öhdəlikləri qeyri-törəmə maliyyə alətlərindən ibarətdir. Aşağıdakı cədvəldə Agentliyin maliyyə öhdəlikləri maliyyə vəziyyəti haqqında fərdi hesabat tarixindən müqavilədə nəzərdə tutulan ödəmə tarixinədək qalan dövr üzrə müvafiq ödəmə müddətlərinə görə təsnifləşdirilir. Cədvəldə göstərilən məbləğlər müqavilədə nəzərdə tutulan diskont edilməmiş pul vəsaitlərinin hərəkətini əks etdirir. Diskontlaşmanın təsiri əhəmiyyətli olmadığı üçün 12 ay ərzində ödənilməli olan qalıqlar təxminən onların balans dəyərinə bərabərdir.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə öhdəliklərin ödəniş təhlili aşağıda göstərilən kimi olmuşdur:

Azərbaycan Manatı ilə	3 aydan az	3-12 ay	Cəmi
Ticarət kreditor borcları	1,038	-	1,038
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	**1,038**	-	**1,038**

31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə öhdəliklərin ödəniş təhlili aşağıda göstərilən kimi olmuşdur:

Azərbaycan Manatı ilə	3 aydan az	3-12 ay	Cəmi
Ticarət kreditor borcları	13,305	-	13,305
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	**13,305**	-	**13,305**

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri alətin könüllü tərəflər arasında məcburi və ya ləğv etmə satışı olmayan cari əməliyyatlar zamanı mübadilə edilə bildiyi məbləğlə daxil edilir. Maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri Agentlik tərəfindən mövcud bazar məlumatlarından (əgər mövcud olarsa) və müvafiq qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə müəyyən edilmişdir. Lakin, təxmin edilən ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi üçün bazar məlumatlarını şərh edərkən peşəkar mülahizələr irəli sürmək vacibdir. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən rəhbərlik bütün mövcud bazar məlumatlarından istifadə edir.

Aşağıdakı cədvəldə fərdi maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş maliyyə alətləri balans dəyərləri və ədalətli dəyər sinifləri üzrə müqayisə edilir:

	31 Dekabr 2019	
Azərbaycan Manatı ilə	**Balans dəyəri**	**Ədalətli dəyər**
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri (Qeyd 6)	273,897	273,897
Ticarət debitor borcları, xalis (Qeyd 7)	38,901	38,901
Əlaqəli tərəflərə verilmiş avanslar (Qeyd 16)	2,502,998	2,502,998
Cəmi maliyyə aktivləri	**2,815,796**	**2,815,796**
Ticarət kreditor borcları	1,038	1,038
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	**1,038**	**1,038**

Azərbaycan Manatı ilə	31 Dekabr 2018	
	Balans dəyəri	**Ədalətli dəyər**
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri (Qeyd 6)	646,855	646,855
Ticarət debitor borcları, xalis (Qeyd 7)	34,939	34,939
Əlaqəli tərəflərə verilmiş avanslar (Qeyd 16)	1,816,147	1,816,147
Cəmi maliyyə aktivləri	**2,497,941**	**2,497,941**
Ticarət kreditor borcları	13,305	13,305
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	**13,305**	**13,305**

Ədalətli dəyərlər qiymətləndirilərkən, aşağıdakı metod və fərziyyələr istifadə edilmişdir:

(i) Qısamüddətli maliyyə aktivləri və öhdəlikləri, əsas etibarı ilə bu alətlərin qısamüddətli olduğuna görə, balans dəyərlərini təxmin edir;

(ii) Uzunmüddətli müəyyən dərəcəli və dəyişən dərəcəli debitor borcları/borc öhdəlikləri Agentlik tərəfindən faiz dərəcələri, ölkə üzrə xüsusi risk amilləri, müştərinin fərdi krediti ödəmə qabiliyyəti və maliyyələşdirilən layihənin risk xüsusiyyətləri kimi parametrlərə əsaslanaraq Səviyyə 3-ün giriş məlumatlarından istifadə etməklə qiymətləndirilir.

14. POTENSİAL ÖHDƏLİKLƏR, TƏƏHHÜDLƏR VƏ ƏMƏLİYYAT RİSKLƏRİ

Agentliyin əməliyyat mühiti

Azərbaycan iqtisadi islahatları aparmağa və hüquqi, vergi və nizamlayıcı infrastrukturu təkmilləşdirməyə davam edir. Azərbaycan iqtisadiyyatının gələcək sabitliyi önəmli dərəcədə islahatlardan, Hökumətin gördüyü iqtisadi, maliyyə və monetar tədbirlərinin effektivliyindən, xam neftin qiymətindən və Azərbaycan manatının sabitliyindən asılıdır.

Azərbaycan iqtisadiyyatı neft qiymətlərinin aşağı düşməsi və Azərbaycan manatının 2015-ci il ərzində devalvasiyasının mənfi təsirinə məruz qalmışdır. Bu, kapital əldə etmək imkanlarının məhdudlaşması, kapital dəyərinin artması, inflyasiya və iqtisadi artımın qeyri-müəyyənliyi kimi amillərə səbəb olmuşdur.

Bu çətinliklərə cavab olaraq, Azərbaycan hökuməti islahatları sürətləndirmək və maliyyə sisteminə dəstək vermək planlarını açıqlamışdır. 6 dekabr 2016-cı ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti "Milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritəsinin başlıca istiqamətləri"ni təsdiqləmişdir. Yol xəritəsi 2016-2020-ci illərdə inkişaf strategiyasını, 2025-ci ilə qədər uzunmüddətli perspektivləri və 2025-ci ildən sonrakı dövrə nəzəri əhatə edir.

Bundan əlavə, 2018-ci ildə hökumət sərt pul siyasətini davam etdirmiş, eləcə də Azərbaycan manatının stabilləşdirilməsinə xarici valyuta ehtiyatları ayırmışdır. Bu siyasətin 2019-cu ildə makroiqtisadi sabitliyin qorunması məqsədi ilə davam etdirilməsi gözlənilir.

Agentliyin rəhbərliyi cari şəraitdə baş verən bu cür dəyişiklikləri izləməkdədir və Agentliyin yaxın gələcəkdə fəaliyyətinin davamlılığı və inkişafını dəstəkləmək üçün lazım hesab etdiyi ehtiyat tədbirlərini görməkdədir.

Rəhbərlik inanır ki, hal-hazırda Agentliyin fəaliyyətinin sabitliyini təmin etmək üçün bütün münasib tədbirlər görülür. Buna baxmayaraq, yuxarıda təsvir edilmiş sahələrdə vəziyyətin gözlənilməz dərəcədə pisləşməsi Agentliyin nəticələri və maliyyə vəziyyətinə hazırda dəqiq müəyyən edilə bilməyən mənfi təsir göstərə bilər.

Bu qeyri-müəyyənliklərin gələcəkdə aydınlaşdırılmasından yarana biləcək hər hansı düzəlişlər hazırkı maliyyə hesabatlarında əks etdirilməmişdir. Belə düzəlişlər (əgər olarsa), məlum olduğu və təxmin edilə bildiyi dövrdə hesabatda göstəriləcəkdir.

Vergi qanunvericiliyi

Azərbaycan vergi qanunvericiliyi müəyyən məqamlarda müfəssəl deyil və bəzi maddələri müxtəlif formada şərh oluna bilər. Bu da vergi nümayəndələrinə qanunu öz yanaşmalarına görə şərh etməyə imkan verir. Adətən vergi nümayəndələri qanunu heç də vergi ödəyicisinin xeyrinə şərh etmədikləri üçün vergi ödəyiciləri öz hüquqlarını müdafiə etmək üçün məhkəməyə müraciət etməli olurlar. Qeyd edilməlidir ki, vergi nümayəndələri qanunverici orqanlar tərəfindən nəşr olunmuş, "əsaslandırılmamış vergi güzəşti", "əməliyyatların ilkin kommersiya məqsədləri" və "əməliyyatların kommersiya məqsədləri" konsepsiyalarına əsaslanan dəqiqləşmələr apara bilərlər.

Bu cür qeyri-müəyyənlik Agentliyin qrantlardan əldə etdiyi gəlirlərə vergi yanaşmasına da aid edilə bilər. Rəhbərlik əmindir ki, tətbiq olunan bütün vergilər hesablanmışdır və buna müvafiq olaraq ehtiyat yaratmağa ehtiyac yoxdur.

Adətən, vergi ödəyiciləri audit ilindən əvvəlki üç təqvim ilinə qədər müddətə vergi auditinə cəlb oluna bilərlər. Lakin, tamamlanmış vergi auditi, əlavə olaraq yuxarı səlahiyyətli vergi müfəttişləri tərəfindən onlara tabe vergi müfəttişlərinin keçirdiyi vergi auditlərinin nəticələrinə görə növbəti əlavə vergi auditinin aparılmasını istisna etmir. Həmçinin Azərbaycan Konstitusiya Məhkəməsinin şərhlərinə müvafiq olaraq məhkəmə vergi ödəyicisinin vergi yoxlamasına qarşı çıxdığı və ya mane olduğu hallar aşkar edərsə vergi öhdəliklərinə görə limitlər bəndi vergi qanunvericiliyindən irəli gələrək 3 ildən çox tətbiq oluna bilər.

15. ƏLAQƏLİ TƏRƏFLƏRLƏ ƏMƏLİYYATLAR VƏ QALIQLAR

Tərəflər o zaman əlaqəli hesab olunur ki, onlar ümumi nəzarət altında olsun, onlardan biri digərinə nəzarət etmək imkanına malik olsun, maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı məsələlərə dair qərar qəbul edərkən digər tərəfə əhəmiyyətli təsir göstərə bilsin və ya ona birgə nəzarət etsin. Əlaqəli tərəflər ilə hər hansı mümkün münasibətlər nəzərdən keçirilərkən, həmin münasibətlərin mahiyyətinin onların hüquqi formasından üstünlüyü prinsipi tətbiq olunur.

Agentliyin əhəmiyyətli əməliyyatlar apardığı və ya əhəmiyyətli qalıqlara malik olduğu əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2019		2018	
Azərbaycan Manatı ilə	**Əlaqəli tərəflərlə olan əməliyyatlar və qalıqlar**	**Fərdi maliyyə hesabatlarında bu bənd üzrə cəmi məbləğ**	**Əlaqəli tərəflərlə olan əməliyyatlar və qalıqlar**	**Fərdi maliyyə hesabatlarında bu bənd üzrə cəmi məbləğ**
Reklam haqqlarından gəlir:				
- Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr	372,488	6,819,585	199,560	5,568,031
Digər gəlir:				
- Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr	405,559	408,359	296,449	312,549
Ticarət və digər debitor borcları:				
- Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr	10,000	60,283	10,000	63,767

Əlaqəli tərəflərə verilmiş avanslar

Əlaqəli tərəflərə verilmiş avanslar üzrə qalıqlar aşağıdakı kimi olmuşdur:

Azərbaycan Manatı ilə	**Valyuta**	**İllik faiz dərəcəsi**	**31 Dekabr 2019**	**31 Dekabr 2018**
"İNNOVA İnnovativ Reklamçılıq Şirkəti" MMC	AZN	-	1,005,000	940,000
"Artreklam Reklamçılıq və Aydınlatma Şirkəti" MMC	AZN	-	606,331	258,217
Bakı Şəhər Reklam İdarəsi	AZN	-	166,250	166,250
Ağcabədi Regional Reklam İdarəsi	AZN	-	158,022	141,422
Sumqayıt Regional Reklam İdarəsi	AZN	-	144,000	14,000
Şamaxı Regional Reklam İdarəsi	AZN	-	93,316	93,316
Lənkəran Regional Reklam İdarəsi	AZN	-	79,052	47,263
Bərdə Regional Reklam İdarəsi	AZN	-	72,569	50,751
Quba Regional Reklam İdarəsi	AZN	-	57,041	38,700
Şirvan Regional Reklam İdarəsi	AZN	-	46,271	-
Tovuz Regional Reklam İdarəsi	AZN	-	36,073	27,155
Gəncə Regional Reklam İdarəsi	AZN	-	20,332	20,332
Şəki Regional Reklam İdarəsi	AZN	-	18,741	18,741
Cəmi əlaqəli tərəflərə verilmiş avanslar			**2,502,998**	**1,816,147**